

การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึก
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
ต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของ
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

อัจฉรา พุ่มดวง, วท.ม.*
ธัญลักษณ์ บรรลิตกุล, Ph.D. (Nursing)**
ปราณี อัครรัตน์, กศ.ม.***

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลวิชาชีพใน แหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน วิทยาลัย พยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 6 หอผู้ป่วย รวม 21 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูลส่วน บุคคล แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล ส่วนบุคคล โดยใช้จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกคนเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระยะเวลา การปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพนาน 11-20 ปี มีการรับรู้ต่อการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติ การพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย สรุปได้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล 2) ผู้ป่วย มีความสุขจากการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลที่มีเวลาใกล้ชิดกับผู้ป่วย 3) การ ฝึกปฏิบัติงาน ช่วยทั้งแบ่งเบาและเพิ่มภาระงานของหอผู้ป่วยในขณะเดียวกัน และ 4) อาจารย์ จัดการและดูแลการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในทุกเรื่องอย่างใกล้ชิด ข้อเสนอแนะผลการ วิจัยที่ได้เพื่อเป็นข้อมูลการจัดการเรียนการสอนต่อไป

คำสำคัญ: การรับรู้ การปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน พยาบาล

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐานและบริหารการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

** Corresponding author, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐานและบริหารการพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลสภากาชาดไทย E-mail: Otanyaluk@yahoo.com

*** อาจารย์ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐานและบริหารการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

Perception of nursing students' practices in Practicum of Fundamentals of Nursing, The Thai Red Cross Society Nursing College, among nurses in King Chulalongkorn Memorial Hospital

Agchara Pumduang, M.N.S.*

Tanyaluk O. Bunlikitkul, (Ph.D. Nursing)**

Pranee Aussawarat, M.Ed.***

Abstract

The qualitative research aimed to study the perception of nursing students' practices in the Practicum of Fundamentals of Nursing, The Thai Red Cross Society Nursing Collage, among nurses in King Chulalongkorn Memorial Hospital. The 21 informants were registered nurses working in the 6 wards, where the training resources of the Practicum of Fundamentals of Nursing. Data were collected by the research using demographic data, semi-structured interviews and participant-non participant observation. The demographic data were analyzed using percentage, and the perception among nurses was analyzed using content analysis.

The research results revealed that all informants were females, mostly aged 31-40 years and with 11-20 years of experience in the nursing profession. The perceptions of informants toward nursing students' practices in the Practicum of Fundamentals of Nursing were: 1) Practices in the Practicum of Fundamentals of Nursing were essential for nursing students, 2) Clients felt happy with closely nursing students' practices, 3) Nursing students' practices in the Practicum of Fundamentals of Nursing both lightened and increased the work load, and 4) Nurse instructors managed and supervised nursing students closely.

Keywords: *perception, Practicum of Fundamentals of Nursing, nurses*

* Assistant Professor, Department of Fundamental Nursing and Nursing Administration, The Thai Red Cross College of Nursing.

** Corresponding author, Assistant Professor, Department of Fundamental Nursing and Nursing Administration, The Thai Red Cross College of Nursing. E-mail: Otanyaluk@yahoo.com

*** Instructor, Department of Fundamental Nursing and Nursing Administration, The Thai Red Cross College of Nursing.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีเป้าหมายที่จะผลิตพยาบาลวิชาชีพให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้การพยาบาลแบบองค์รวมได้ทุกระดับของบริการสาธารณสุข โดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพและอุดมการณ์ของสภาวิชาชีพไทย สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอยู่เสมอ รวมทั้งปฏิบัติงานเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับบริการ สังคม วิชาชีพและประเทศชาติ บัณฑิตทุกคนจะต้องเป็นผู้มีความพร้อมในงานบริการด้านสุขภาพซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ดี เป็นผู้นำในการเสริมสร้างสุขภาพแก่สังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อการยอมรับจากกลุ่มวิชาชีพ และสังคมทั่วไป^(1,2) รายวิชาทฤษฎีและรายวิชาภาคปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานจะต้องจัดให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันด้วยการเชื่อมโยงความรู้จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติได้ การที่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการศึกษาวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานได้นั้น ผู้สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและการปรับเปลี่ยนความรู้สึกรู้จักคิดเชิงวิชาชีพของผู้เรียน⁽³⁾ นอกจากอาจารย์พยาบาลผู้สอนแล้ว พยาบาลวิชาชีพก็มีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและถ่ายทอดประสบการณ์แก่นักศึกษาพยาบาลผู้ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การปฏิบัติมาก่อน ให้นักศึกษาพยาบาลปฏิบัติการพยาบาลเป็นไปตาม

มาตรฐานของสภาการพยาบาล เกิดเจตคติที่ดีที่ดีต่อวิชาชีพ รวมทั้งแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาลที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพในนักศึกษาพยาบาล⁽⁴⁾ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจึงถือเสมือนว่าเป็นครูหรือต้นแบบของนักศึกษาในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาตลอดเวลาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเนื่องจากมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหรือความผิดพลาดในการให้การพยาบาลได้ จะเห็นได้ว่า อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพมีความจำเป็นต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลในแหล่งฝึก เป็นความพึงพาซึ่งกันและกันของแหล่งฝึกและทางวิทยาลัยพยาบาลฯ เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลให้ได้มาตรฐานของวิชาชีพ โดยเฉพาะนักศึกษาพยาบาลที่เริ่มขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริง ทำให้อาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลวิชาชีพต้องรับผิดชอบควบคุมดูแลการดำเนินการหรือการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล รวมถึงป้องกันความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งการให้โอกาสนักศึกษาพยาบาลได้กระทำการพยาบาลหรือทำหัตถการ ตามแผนการรักษาของแพทย์ในความดูแลของตน แทนการเป็นผู้สังเกตก็ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์ในด้านปฏิบัติการพยาบาลเพิ่มขึ้น และส่งผลถึงความสามารถของนักศึกษาพยาบาลต่อไป จากความสำคัญของพยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานจึงเป็นประเด็นที่นำไปสู่ความสนใจว่า พยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน มีการรับรู้อย่างไรต่อการ

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สุวรรณสุธรรมนิรันดร์⁽⁵⁾ ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของพยาบาลประจำการในการนิเทศนักศึกษาพยาบาลพบว่าทั้งพยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาลมีความคาดหวังในระดับมากที่สุดเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลอย่างถูกต้องตามเทคนิคเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา พยาบาลทุกคนต้องมีความเชื่อมั่นในการนิเทศนักศึกษาพยาบาลในคลินิกและเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้หอผู้ป่วยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจอีกทั้งการดูแลผู้ป่วยเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีเกียรติ และมีศักดิ์ศรี การศึกษาปัญหาในการนิเทศงานนักศึกษาพยาบาลในคลินิกตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ พบปัญหาในการนิเทศงานการสอนภาคปฏิบัติเรื่องแผนการสอนที่วางไว้ปฏิบัติได้ยาก เวลาในการเรียนภาคปฏิบัติน้อย และประสบการณ์ภาคปฏิบัติจริงไม่สอดคล้องกับทฤษฎี ด้านนักศึกษาพยาบาลรับรู้ถึงปัญหาว่าอาจารย์นิเทศก์มีข้อจำกัดด้านการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน มีเวลาให้นักศึกษาน้อย และนักศึกษารู้สึกว่าตนเองขาดแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาล⁽⁶⁾

ผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในคลินิกและบทบาทพยาบาลในฐานะพยาบาลผู้สอนในคลินิก แต่เป็นการรับรู้ของนักศึกษาต่อบทบาทของพยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล มีเพียงการศึกษาเดียว ได้แก่ การศึกษาของสุพัตรา วัชรเกตุ สายสมร เฉลยกิตติ และกุสุมา กังหลิ⁽⁷⁾ ที่ศึกษา

ความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์พยาบาล อาจารย์สอนภาคปฏิบัติการพยาบาลประจำการ และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลพื้นฐาน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549) พบว่า ผู้เรียนและผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลพื้นฐานทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากวรรณกรรมข้างต้น ยังไม่พบรายงานการศึกษาที่ให้คำตอบว่ามุมมองการรับรู้ของพยาบาลในแหล่งฝึกที่มีต่อรายวิชาภาคปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติการพยาบาลและเป็นรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยรายวิชาแรกสำหรับนักศึกษาพยาบาลนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าว จะนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนในคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเพื่อเป็นการพัฒนาการสอนของผู้สอนและยังช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ส่งผลให้นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองในปีที่สูงขึ้นต่อไป จนจบการศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยและเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

1. พยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยมีการรับรู้ต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล เป็นพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 6 หอผู้ป่วย ประกอบด้วย พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยที่ได้รับการแต่งตั้งจากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย และพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลังจากได้รับอนุมัติการทำวิจัยและรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนแล้ว ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตทำวิจัยและเก็บข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โดยชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยอย่างชัดเจน

2. หลังจากได้รับอนุมัติการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยแล้ว ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย เปิดโอกาสให้ซักถามในข้อสงสัย และสอบถามความ

สมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัยอีกครั้ง จากนั้นผู้ให้ข้อมูลที่ยินดีเข้าร่วม แจ้งความจำนงค์เข้าร่วมงานวิจัยโดยตรงกับผู้วิจัยและลงชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้น ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับอายุ และอายุงานพยาบาลวิชาชีพ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นแนวคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานและแนวคิดของการรับรู้ มีจำนวนข้อคำถาม 4 ข้อและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางการพยาบาลและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่านตามประเด็นดังนี้

2.1 ความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลที่กำลังฝึกปฏิบัติอยู่ขณะนี้

2.2 ผลของการฝึกภาคปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานต่อบุคลากร หอผู้ป่วยและอื่นๆ

2.3 ความพึงพอใจต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

2.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

3. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non participant Observation) เพื่อเก็บข้อมูลการร่วมสอนของผู้ให้ข้อมูลประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แนวคำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางการพยาบาลและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 คน และทดลองสัมภาษณ์กับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 3 คน เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางการพยาบาลและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุง จากนั้น ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกและการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเพื่อขออนุญาต วัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 60-90 นาทีและผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึกการสนทนาในระหว่างการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกและการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ให้ข้อมูลตามแบบสังเกต ในระหว่างเวลาที่นักศึกษาพยาบาล

ชั้นปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติวิชาการศึกษาพยาบาลพื้นฐาน

3. ผู้วิจัยถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ แล้ววิเคราะห์เนื้อหาที่ได้พร้อมๆ กับเริ่มเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลคนต่อไป จนข้อมูลที่ได้รับมีความอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูล ส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และอายุงานพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์โดยใช้จำนวน และร้อยละ

2. ข้อมูลการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ต่อการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของการแปลความของผู้วิจัย

ความเชื่อถือและไว้วางใจในคุณภาพของการวิจัย (Trustworthiness) มีดังนี้

1. **ความเชื่อถือได้ (Credibility)** โดยผู้วิจัยอยู่ในแหล่งฝึกตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอนในรายวิชาฯ จนเข้าใจในบริบทที่ศึกษา ใช้การสังเกตเพื่อเข้าใจการแสดงออกถึงสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้การเรียนการสอนของรายวิชาฯ ร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์ จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลมาถ่ายทอดระหว่างผู้วิจัยเป็นระยะๆ จนสิ้นสุดการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกัน

2. **การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (Dependability)** ด้วยการใช้วิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกต ผู้วิจัยทั้งสามคนร่วมกันเก็บข้อมูล เพื่อดูว่าผลของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) ผลการวิจัย สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาฯ รวมถึงสามารถนำไปศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

4. การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability) ผู้วิจัยร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์ร่วมกัน จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลด้วยการอธิบายการวิจัยอย่างชัดเจนกับผู้ให้ข้อมูลทุกคน การเข้าร่วมวิจัยเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล และไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อการศึกษาหากผู้ให้ข้อมูลถอนตัวหรือยกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลทุกคนและเผยแพร่ข้อมูลด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 21 คน ทุกคนเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 มีอายุตั้งแต่ 25-60 ปี ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 61.90 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพตั้งแต่ 4-40 ปี ส่วนใหญ่คือ 52.38 ปฏิบัติงานมานาน 11-20 ปี

ส่วนที่ 2 การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพใน

แหล่งฝึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ต่อการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

ผู้ให้ข้อมูล มีการรับรู้ต่อการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย สรุปได้ดังนี้

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาลมีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยจริงเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติงานจริงกับผู้ป่วยจริงที่เป็นผู้ใช้บริการสุขภาพจากพยาบาลและยังเรียนรู้การปฏิบัติงานจริงในบทบาทของพยาบาล ทั้งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยและทีมสุขภาพ อีกทั้ง ยังได้เรียนรู้ตนเองว่ามีความเหมาะสมและความสามารถที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคตได้หรือไม่ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“การฝึก (ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน) เป็นสิ่งที่ดีมากเพราะน้องจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ เพราะถ้าเรียนแต่ทฤษฎีหรือฝึกปฏิบัติกับหุ่น จะไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ป่วยมีความพึงพอใจหรือคิดอย่างไร”

“น้อง (นักศึกษาพยาบาล) จะได้ฝึกปฏิบัติกับคนไข้จริงๆ ถ้าเรียนอย่างเดียวไม่มีการฝึก น้อง (นักศึกษาพยาบาล) จะไม่สามารถรู้ได้ว่ามีปัญหาอย่างไร แก้ไขอย่างไร การฝึก (ปฏิบัติการพยาบาล) จะทำให้น้องสามารถเข้าถึงจิตใจคนไข้ได้ ...การที่น้องฝึกหรือสัมผัสกับคนไข้จริงๆ จึงจะทำให้เค้า (นักศึกษาพยาบาล) ได้รับรู้ความรู้สึกของคนไข้

ทำให้ได้รู้จักการปรับตัวในการทำงาน ...เขาจะได้มีโอกาสเตรียมตัวรับเหตุการณ์ข้างหน้าว่าจะต้องเจอกับอะไรบ้าง ต้องปฏิบัติกับคนใช้อย่างไร”

“การฝึกปฏิบัติในชั้นปีที่ 2 อาจทำให้เค้า (นักศึกษาพยาบาล) ตอบโจทย์ตัวเองได้ว่าเค้า (นักศึกษาพยาบาล) ชอบหรือไม่ชอบวิชาชีพนี้ ซึ่งถ้าไม่ชอบ ยังสามารถออกไปเรียนวิชาอื่นได้ การมาฝึก อย่างน้อยๆ น้องก็จะเกิดความรู้สึกดีๆ กับวิชาชีพได้”

ผู้ป่วย มีความสุขจากการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลที่มีเวลาใกล้ชิดกับผู้ป่วย

ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ประโยชน์ที่ผู้ใช้บริการได้รับจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ซึ่งถึงแม้ว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ยังมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่มากนัก แต่การที่นักศึกษาพยาบาลได้ปฏิบัติการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะความต้องการดูแลใกล้ชิดด้านจิตใจ ก็ส่งผลให้ผู้ให้บริการเกิดความสุขจากการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ได้ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“คนไข้ถือว่าดีมากเลย เนื่องจาก เรารู้ว่าคนไข้ต้องการการดูแลด้านจิตใจ แต่เรา (พยาบาล) ไม่มีเวลาที่จะพูดคุยหรือปลอบโยนมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับน้อง (นักศึกษาพยาบาล) ซึ่งมีเวลาใกล้ชิดกับคนไข้มากกว่า คนไข้จึงมีโอกาสได้พูดคุย ได้ระบายความรู้สึกออกมา ทำให้เขาผ่อนคลายและมีกำลังใจดีขึ้น”

“น้อง (นักศึกษาพยาบาล) มีเวลาใกล้ชิดกับคนไข้ เวลาคนไข้ comment มา น้องก็จะมาบอกพี่ ซึ่งก็รับฟัง บางอย่างถ้าแก้ไขได้ก็จะ

แก้ไขให้ แต่ก็ขอบนะ ถึงจะให้การพยาบาลได้ไม่เท่าไร แต่อย่างน้อย น้อง (นักศึกษาพยาบาล) ก็ได้พูดคุยดูแลทางด้านจิตใจ ทำให้คนไข้รู้สึกดีขึ้น...”

“รู้สึกดีที่มีน้องมาช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านคนไข้ก็ได้รับการดูแลอย่างดี ทั้งในเรื่องความสะอาด เรื่องการดูแลด้านจิตใจ ...”

การฝึกปฏิบัติงาน ช่วยทั้งแบ่งเบาและเพิ่มภาระงานของหอผู้ป่วยในขณะเดียวกัน

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน เป็นการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งเป็นรายวิชาแรกของการปฏิบัติการพยาบาล และเป็นประสบการณ์แรกของนักศึกษาพยาบาลที่ได้ปฏิบัติการพยาบาลจริงกับผู้ใช้บริการจริงในสถานการณ์จริง ผู้ให้ข้อมูลจึงมีการรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน เป็นทั้งประสบการณ์ที่นักศึกษาพยาบาลช่วยแบ่งเบาภาระงานของหอผู้ป่วย และเพิ่มภาระงานให้กับหอผู้ป่วย โดยการรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระงานของหอผู้ป่วยนั้น เป็นการรับรู้จากการเห็นการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลที่ให้การพยาบาลตามความต้องการขั้นพื้นฐานแก่ผู้ใช้บริการ จึงมีโอกาสดูแลและใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงาน ณ หอผู้ป่วย ที่ต้องมีความรับผิดชอบตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพที่มากขึ้นจนอาจทำให้เวลาพูดคุยและใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการน้อยลง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“น้อง (นักศึกษาพยาบาล) มีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระงานต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ได้มาก โดยเฉพาะการดูแลผู้ป่วยขั้นพื้นฐาน”

ในทางตรงกันข้าม การรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติ การพยาบาลพื้นฐาน เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับหอผู้ป่วยนั้น เป็นการรับรู้จากการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ที่ยังไม่เคยปฏิบัติการพยาบาล แก่ผู้ใช้บริการจริงมาก่อนทั้งด้านการศึกษา ประวัติผู้ใช้บริการจากหน้าป้ายผู้ใช้บริการ และการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลพื้นฐานตามที่กำหนดไว้ในรายวิชา นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องปฏิบัติตามขั้นตอนทุกกิจกรรมอย่างเคร่งครัดจนส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมของหอผู้ป่วยและการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลแก่ผู้ใช้บริการล่าช้า ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เรื่อง chart ต้องมีผู้ใช้หลายคน ไม่รู้จะจัดระบบให้น้อง (นักศึกษาพยาบาล) อย่างไร ยิ่งตอนเย็นจะวุ่นวายมากทั้งน้อง ทั้งหมด และนิสิตแพทย์ ต้องแก้ปัญหาโดยให้น้องไปเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยก่อน แล้วค่อยย้อนมาดู chart ที่หลัง...”

“การดูแลบางอย่าง น้อง (นักศึกษาพยาบาล) จะช้า ซึ่ง Funda (การพยาบาลพื้นฐาน) ก็จะเน้นหนักเรื่องนี้อยู่แล้ว บางทีน้องทำช้า ก็ส่งผลให้อย่างอื่นช้าไปด้วย เช่น คนไข้ consult ต่างๆ ก็จะไม่ทันเวลา หรือยาบางอย่าง ถ้าให้ช้าเกินไปก็จะไม่ดี ...”

“การเช็ดตัวนี้เข้าใจ ต้องทำตามขั้นตอน แต่เวลาผ่านไป เมื่อเค้า (นักศึกษาพยาบาล) มีประสบการณ์ เค้าก็จะเรียนรู้ไปเอง จะมัวทำตามขั้นตอนทุกอย่างคงไม่ไหว เพราะคนไข้เยอะ...น้องยังใหม่ ต้องทำตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ทำให้ปฏิบัติงานช้า เป็นผลให้งานของตึกช้าไปด้วย เช่น การเช็ดตัว การจัดและแจกยา บางทีหมอจะเข้า ก็เข้าไม่ได้ เค้าก็บ่น...”

อาจารย์จัดการและดูแลการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในทุกเรื่องอย่างใกล้ชิด

ผู้ให้ข้อมูลต่างมีการรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน เป็นรายวิชาภาคปฏิบัติ ที่อาจารย์ในรายวิชา นิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในการปฏิบัติทุกกิจกรรมการพยาบาลพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรายวิชา ซึ่งทำให้เกิดผลดีกับการปฏิบัติการพยาบาลโดยเฉพาะความปลอดภัยในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลจากการที่มีอาจารย์นิเทศในรายวิชา ดูแลนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“โดยพื้นฐานแล้ว พี่เลี้ยงจะได้ลงมาดูแลน้องมากนัก ส่วนใหญ่อาจารย์คอยดูแลทาง ward ได้แต่จัดให้อย่างที่อาจารย์ assign อาจารย์จัดให้น้อง case ไหน น้อง (พยาบาลหอผู้ป่วย) ที่ดูแลอยู่ก็จะให้น้อง (นักศึกษาพยาบาล) ดูแลไป”

“น้อง (นักศึกษาพยาบาล) ขึ้นเฉพาะเวรเช้า ก็จะมีอาจารย์ดูแลอยู่แล้วตลอด น้องดูแลเรื่องวัดความดัน สังเกตการแจกอาหารคนไข้ กับ feed อาหาร...ส่วนเรื่องทำงานผิดพลาดไม่ค่อยเจอ เพราะจะมีอาจารย์ดูแลอยู่แล้ว”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล มีการรับรู้ต่อการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่ฝึกปฏิบัติงานในแหล่งฝึกซึ่งเป็นหอผู้ป่วยอายุรกรรมและศัลยกรรมสามัญทั้งชายและหญิงของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย 4 ประเด็นหลัก ซึ่งสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเป็นสิ่ง จำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การที่ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาล เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกคน เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ผ่านการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และประสบการณ์ตรงในวิชาชีพการพยาบาลมานาน 4-21 ปี จากประสบการณ์นี้จึงทำให้ตระหนักว่า วิชาชีพการพยาบาลนอกจากต้องเรียนภาคทฤษฎีแล้ว ยังต้องฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ใช้บริการจริงในสถานการณ์จริงด้วย เป็นไปตามลักษณะของวิชาชีพการพยาบาล ที่เป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง (Practice-oriented profession) ซึ่งการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันสำหรับการสอนภาคทฤษฎีมุ่งให้ความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก ส่วนภาคปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อให้เกิดทักษะทางคลินิก พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ⁽⁸⁾ สอดคล้องกับ Watson (1999)⁽⁹⁾ ที่กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมาก่อนในชั้นเรียนเมื่อไปฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเพื่อให้บริการหรือปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วย ทำให้เชื่อมั่นว่าสิ่งที่ปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม และน่าภาคภูมิใจส่งผลให้เกิดการรับรู้ตนเองว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมแสดงออกหรือการปฏิบัติที่ดี ดังนั้น การเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาลจึงต้องมีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีจากในห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลจริงกับผู้ใช้บริการ

เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้การปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ใช้บริการจริง ผู้ให้ข้อมูลจึงรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน มีความจำเป็นในการเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาล

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังรับรู้ว่าการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ยังเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาชีพกับผู้ใช้บริการจริง กับทีมสุขภาพ เรียนรู้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการฝึกปฏิบัติงาน และยังเรียนรู้ตนเอง ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า สิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักศึกษาในการปฏิบัติการพยาบาลทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอกตนเองและสิ่งแวดล้อมภายในตนเอง การที่นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตนจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ย่อมส่งผลให้เกิดเป็นพฤติกรรมการดูแลและการพยาบาลแก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ซึ่งยังไม่เคยมีประสบการณ์เชิงวิชาชีพมาก่อนได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งทิพย์ พรหมบุตร วัชรวิธ อมรโรจน์วรวุฒิ วชิรศักดิ์ อภิพัฒน์กานต์ ธิติพร เกียรติกังวาน⁽¹⁰⁾ ที่ให้นักศึกษาได้สะท้อนความรู้สึกและสิ่งที่ได้จากการฝึกปฏิบัติงานซึ่งพบว่านักศึกษาสะท้อนว่ารู้สึกดีต่อวิชาชีพ เห็นคุณค่าในวิชาชีพ และภาคภูมิใจที่ได้เรียน มีตัวอย่างที่นักศึกษาสะท้อน เช่น “...ตอนแรกหนูไม่ชอบพยาบาลเลย มาเรียนเพราะแม่ให้มา แต่ขึ้นตึกครั้งนี้หนูคิดว่าหนูเป็นพยาบาลที่ดีได้ ที่ทำให้คนไข้มีความสุข ยิ้มได้...”

**ผู้ป่วย มีความสุขจากการฝึกปฏิบัติงาน
ของนักศึกษาพยาบาลที่มีเวลาใกล้ชิดกับผู้ป่วย**

สามารถอธิบายได้ว่า ในระหว่างที่ผู้ป่วยอยู่ในความดูแลของนักศึกษา 2 วันต่อสัปดาห์นั้น ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ใกล้ชิดจากนักศึกษาทั้งในเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน สุขวิทยาส่วนบุคคล ให้การพยาบาลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ชั้นพื้นฐานของผู้ป่วย นักศึกษาให้ความรู้และแนะนำจึงเป็นผลให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรที่ได้รับจากนักศึกษาพยาบาล สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาสามารถนำหลักการพยาบาลพื้นฐานที่ได้รับจากการเรียนการสอน มาสู่การปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานแก่ผู้ใช้บริการได้จริง โดยเฉพาะในเรื่องการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนของรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคฝึกทดลองปฏิบัติ สอดคล้องกับลักษณะวิชาการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งทิพย์ พรหมบุตร วัชรวิทย์ อมรโรจน์วรุตติ วชิรศักดิ์ อภิปพัฒนกันต์ ธิติพร เกียรติกังวาน⁽¹⁰⁾ ที่พบว่าความรู้สึกของผู้รับบริการจากที่ได้รับการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรจากนักศึกษา ได้แก่ ความอบอุ่นใจ มีกำลังใจ รู้สึกปลอดภัย คลายเหงา มีเพื่อน ได้รับความรู้ และการศึกษาวิจัยของประไพ กิตติบุญถวัลย์ จีราภรณ์ ชื่นฉ่ำ พุสดี ก่อเจตย์ เกศแก้ว สอนดี ภูวลีธิ์ ลิงห์ประไพ⁽¹¹⁾ ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์นิเทศก์และผู้รับบริการ ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าการปฏิบัติที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ทั้งนักศึกษาพยาบาล อาจารย์นิเทศก์และผู้รับบริการมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ ด้านจิตบริการที่ดีของนักศึกษาพยาบาล โดยการปฏิบัติ

การพยาบาลที่อ่อนโยน มีเมตตา ใส่ใจความรู้สึกและดูแลเหมือนญาติ⁽¹¹⁾ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงรับรู้ว่าการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน เป็นกิจกรรมการพยาบาลที่นักศึกษาปฏิบัติแก่ผู้ใช้บริการอย่างใกล้ชิด เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้ใช้บริการและมีเวลาใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการซึ่งต้องการกำลังใจในภาวะเจ็บป่วย

การฝึกปฏิบัติงาน ช่วยแบ่งเบาและเพิ่มภาระงานของผู้ป่วยในขณะเดียวกัน

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า พยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน มีการรับรู้ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาที่แตกต่างกันว่าเป็นทั้งการช่วยแบ่งเบาและการเพิ่มภาระงาน ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่าการรับรู้ หมายถึงกระบวนการที่บุคคลรับข้อมูลจากสิ่งต่างๆ รอบตัว ผ่านอวัยวะรับความรู้สึกแล้วส่งเป็นกระแสประสาทขึ้นสู่สมอง จากนั้นสมองจึงมีการตีความหรือแปลความหมายข้อมูลว่าสิ่งที่ได้รับรู้นั้นเป็นอะไร มีลักษณะอย่างไร และมีความหมายอย่างไรโดยต้องอาศัยประสบการณ์ความต้องการและเจตคติมาเกี่ยวข้องในการตีความหมายด้วย⁽¹²⁾ การรับรู้ จึงเป็นกระบวนการด้านความคิดและจิตใจของแต่ละบุคคล จะแตกต่างกันไปตามความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่ได้รับ ในระหว่างที่ผู้ป่วยอยู่ในความดูแลของนักศึกษา 2 วันต่อสัปดาห์นั้น ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ใกล้ชิดจากนักศึกษาทั้งในเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน สุขวิทยาส่วนบุคคล ให้การพยาบาลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ชั้นพื้นฐานของผู้ป่วย นักศึกษาให้ความรู้ และคำแนะนำจึงเป็นผลให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรที่ได้รับจากนักศึกษาพยาบาล

และเป็นประสบการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้ว่า กิจกรรมการพยาบาลดังกล่าว ช่วยแบ่งเบางานที่ พยาบาลในหอผู้ป่วยต้องปฏิบัติแก่ผู้ใช้บริการได้

อย่างไรก็ตาม ความล่าช้าจากการปฏิบัติ กิจกรรมการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษา พยาบาลชั้นปีที่ 2 จนส่งผลต่อการปฏิบัติการ พยาบาลของแหล่งฝึกและต่อกิจกรรมการ พยาบาลที่ผู้ใช้บริการควรได้รับนั้น สามารถ อธิบายได้ว่า รายวิชา ใช้วิธีการสอนในคลินิก โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยกิจกรรม การเรียนการสอนที่หลากหลาย ประกอบ กับรายวิชา เป็นรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล รายวิชาแรกในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต นักศึกษาพยาบาลจึงยังไม่เคยมีประสบการณ์การ ปฏิบัติการพยาบาลจริงมาก่อน การปฏิบัติ กิจกรรมการพยาบาลในรายวิชา ซึ่งเป็นกิจกรรม การพยาบาลที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการชั้น พื้นฐานของผู้ใช้บริการ นักศึกษาพยาบาลจึงใช้ เวลาในการปฏิบัติงาน อาจารย์ในรายวิชา ต้อง ใช้เวลาในการสอนข้างเดียว เพื่อให้นักศึกษา สามารถปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลพื้นฐานทุก กิจกรรมได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามขั้นตอน จึงอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในแหล่งฝึก ที่ทำให้กิจกรรมการพยาบาลปกติในแหล่งฝึกล่าช้า ตามที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ นอกจากนี้ การที่นักศึกษา พยาบาลชั้นปีที่ 2 เพิ่งเริ่มปฏิบัติกิจกรรมการ พยาบาลในสถานการณ์จริง นักศึกษาพยาบาล จะเห็นว่าแบบอย่างการปฏิบัติจากอาจารย์ในเทศก์ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนในรายวิชา จึงต้องใช้เวลาใน การปฏิบัติค่อนข้างมาก⁽¹³⁾ ซึ่งสอดคล้อง กับทฤษฎี การเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1976) ที่กล่าวถึง

พฤติกรรมด้านการปฏิบัติว่าเกิดจากจุดเริ่มต้นคือ การเลียนแบบและการลงมือทำตามความถูกต้อง⁽¹⁴⁾

อาจารย์จัดการและดูแลการฝึกปฏิบัติการ พยาบาลพื้นฐานในทุกเรื่องอย่างใกล้ชิด

การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นว่าอาจารย์ในเทศก์ ในรายวิชา ดูแลนิเทศนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ในรายวิชา อย่างใกล้ชิดในทุกกิจกรรมนั้น สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนการสอนใน คลินิกเป็นการปฏิบัติการพยาบาลภายใต้พระราช บัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 (แก้ไขฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ซึ่งต้อง มีอาจารย์ในเทศก์เป็นผู้สอน ควบคุม และกำกับ ดูแลให้การพยาบาลเป็นไปตามมาตรฐานของ สภาการพยาบาล และต้องจัดการเรียนการสอน ให้มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ของ หลักสูตร โดยผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้ กับผู้เรียนและปรับปรุงพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ เรียนให้มีความสอดคล้องกับสมรรถนะตามที่ สภาการพยาบาลกำหนด การฝึกภาคปฏิบัติบน หอผู้ป่วยในสถานการณ์จริง โดยขณะนั้น นัก ศึกษาพยาบาลเพิ่งจะผ่านพ้นการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย มาเพียง 1-2 ปี เท่านั้น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริม ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเป็นครั้งแรก และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล จึงเป็นหน้าที่ ของครูผู้รับผิดชอบในวิชาการพยาบาลพื้นฐาน⁽¹⁵⁾ ที่ต้องนิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด และ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถี ปราณี ลิ้มปี วรวรรณ และนิตยา พันธุเวทย์⁽¹⁶⁾ ที่ศึกษาผลการนิเทศแบบใกล้ชิดต่อ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของ

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า การนิเทศแบบใกล้ชิดมีผลต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา นักศึกษาในชั้นปีต้นๆของการฝึกปฏิบัติการพยาบาลต้องการความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลที่ถูกต้องมีหลักการและเหตุผลหากได้รับการแนะนำและปรึกษาจากอาจารย์นิเทศก็อย่างเหมาะสม จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาและพัฒนาวิชาชีพพยาบาลต่อไปในอนาคตซึ่งสอดคล้องตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ได้เพื่อเป็นข้อมูลการจัดการเรียนการสอนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลสภากาชาดไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. คู่มือนักศึกษาและหลักสูตร. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยฯ; 2549.
2. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2547). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยฯ; 2547 (อัคราณา).
3. มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์, ชิตสุภางศ์ ทิพย์เที่ยงแท้. รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของอาจารย์ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี; 2549.
4. นันทนา น้ำฝน. เอกลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพ. สงขลา: โครงการตำราคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2538.
5. สุวรรณ สุธรรมนันต์. การเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศนักศึกษาพยาบาลของพยาบาลประจำการ ตามการรับรู้ของตนเองและนักศึกษาพยาบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2530.
6. อาริวรรณ กลั่นกลิ่น. การศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2529.
7. สุพัตรา วัชรเกตุ, สายสมร เฉลยกิตติ, กุสุมา กังหลี. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลพื้นฐาน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วารสารพยาบาลทหารบก 2551;9(1): 16-29.

8. Fothergill-Bourbonnais F, Higuchi KS. Selecting clinical learning experiences : an analysis of the factors involved. J Nurs Educ 1995;34(1):37-41.
9. Watson J. How to select clinical agencies for clinical experience in baccalaureate nursing education. J Nurs Educ 1999;18(2):29-35.
10. รุ่งทิพย์ พรหมบุตร, วัชร อมรโรจน์วรูตม์, ธิตพร เกียรติกังวาน, วชิรศักดิ์ อภิปพัฒนกันต์. รายงานวิจัยเรื่อง การพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 ตามการรับรู้ของผู้รับบริการ. ขอนแก่น: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น; 2552.
11. ประไพ กิตติบุญถวัลย์, จิราภรณ์ ชื่นน้า, พุสดี ก่อเจติย์, เกศแก้ว สอนดี, ภูวลีทธิ สิงห์ประไพ. ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์นิเทศและผู้รับบริการต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2556;6(1):69-79.
12. รัชนี นพเกตุ. การรับรู้. ใน: จิราภา เต็งไตรรัตน์, นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน), รัชนี นพเกตุ, รัตนา ศิริพานิช, วารุณี ภูวสรวง, ศรีเรือน แก้วกังวาล, และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2554. หน้า 155-222.
13. รุ่งทิวา ชื่นชอบ. การพยาบาลผู้สูงอายุด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. Srinagarind Med J 2007;22 (suppl):108-10.
14. Bloom BS, editor. Taxonomy of educational objectives book 1 : cognitive domain. New York: Longman; 1976.
15. วิราพรณ วิโรจน์รัตน์, พัสมณท์ คุ่มทวีพร. การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยในวิชาการพยาบาลพื้นฐาน. วารสารพยาบาล 2547;53(4):204-13.
16. บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ, ปราณี ลิ้มปี วรวรรณ, นิตยา พันธุ์เวทย์. รายงานการวิจัยเรื่อง ผลการนิเทศแบบใกล้ชิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี [อินเทอร์เน็ต]. 2544 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 ก.ค. 2558]. เข้าถึงได้จาก [http://www.bcnr.ac.th/research/research9.php\(10/01/2009\)](http://www.bcnr.ac.th/research/research9.php(10/01/2009))